

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜEFD)

Bolu Abant İzzet Baysal University Journal of Faculty of
Education

2024, 24(3), 1332 – 1355. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2024.-1352513>

Lise Öğrencilerinde Bağlanma Stilleri ve Öz Yeterliklerin İncelenmesi

Examination of Attachment Styles and Self-Efficacy in High School Students

Yusuf DİLBİLİR¹, Cumhuri DEMİRALP², Davut AÇAR³

Geliş Tarihi (Received): 30.08.2023

Kabul Tarihi (Accepted): 20.08.2024

Yayın Tarihi (Published): 15.09.2024

Öz: Liselerde farklı sınıf düzeylerinde öğrenim görmekte olan öğrencilerle gerçekleştirilen bu çalışmanın amacı, ergenlerin bağlanma stillerinin ve öz yeterliklerinin ilişkisini belirlemek ve bunları farklı demografik değişkenler açısından incelemektir. Çalışmanın örneklemini yaşları 15-18 arasında değişen, %51.8' (n=127) erkek, %48.2' si (n=118) kadın olmak üzere toplamda 245 katılımcı oluşturmuştur. Araştırma korelasyonel araştırma modeli ile betimsel tarama modeline uygun hazırlanmış ve çalışmada üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği ile çocuklar için öz yeterlik ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada katılımcı gruplarına göre ölçek puanlarının karşılaştırılmasında "Bağımsız T-testi" ve "Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)" yapılmıştır. İki denli grup olması durumunda farklılık gösteren grupları belirlemede Duncan testi kullanılmıştır. Sürekli ölçümler arası ilişkileri belirlemede "Pearson" korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Çalışmada güvenli bağlanma ile öz yeterlikler arasında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca kadın öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha çok kaygılı/kararsız bağlanma stillerine sahip olduğu, öte yandan öz yeterliğin cinsiyet değişkeninde farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır. Katılımcılardan 9. sınıfta öğrenim görenlerin bağlanma türlerinden olan kaygılı/kararsız bağlanmalarının diğer sınıf düzeylerinde öğrenim görmekte olanlara göre anlamlı şekilde az olduğu görülmüştür. Öğrencilerin akademik başarılarının artışı; güvenli bağlanma, akademik öz yeterlik, sosyal öz yeterlik ve duygusal öz yeterlik durumlarını olumlu etkilediği tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcılardan yalnız başına yaşamak isteyenlerin olumsuz bağlanma stillerine sahip oldukları ve güvenli bağlanma stiline sahip olanların ise ailesi veya arkadaşı ile yaşamayı tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma stilleri, Ergen, Lise öğrencileri, Öz yeterlik.

&

Abstract: This study aimed to investigate the correlation between attachment styles and self-efficacy among high school students across various grade levels. Additionally, the study sought to analyze these relationships in relation to different demographic variables. The study sample comprised 245 participants, with 51.8% (n=127) being male and 48.2% (n=118) being female. The participants were aged between 15 and 18 years. The study was conducted following the correlational research model and descriptive model. The research utilized the three-dimensional attachment styles scale and the self-efficacy scale for children. The study employed the use of the "Independent T-test" and "One-Way Analysis of Variance (ANOVA)" to compare the scale scores across different participant groups. The Duncan test was employed to identify any significant differences among multiple groups. Pearson correlation coefficients were computed to assess the associations between continuous variables. The study revealed a positive correlation between secure attachment and self-efficacy. Additionally, the study revealed that female students exhibited a higher prevalence of anxious/ambivalent attachment styles compared to their male counterparts. However, no significant gender differences were observed in terms of self-efficacy levels. It was observed that there was a significant difference in the prevalence of anxious/ambivalent attachment among participants in the 9th grade compared to those in other grade levels. It has been determined that the rise in students' academic achievement has had a positive impact on their secure attachment, academic self-efficacy, social self-efficacy, and emotional self-efficacy. Furthermore, it has been determined that individuals who expressed a desire to live alone among the participants exhibited negative attachment styles, while those with secure attachment styles indicated a preference for living with their families or friends.

Keywords: Attachment styles, Adolescent, High school students, Self-efficacy

Atıf/Cite as: Dilbilir, Y., Demiralp, C. ve Açar, D. (2024). Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri ve öz yeterliklerin incelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3) 1332-1355. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2024.-1352513>.

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/pub/aibuefd>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University– Bolu

*

¹ Hakkari Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, e-posta: yusufdilbilir@hakkari.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4569-251X

² Sorumlu Yazar: Hakkari Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, e-posta: cmhrdmlp@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7138-2964

³ Hakkari Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, e-posta: davudacarr@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4877-9036

1. GİRİŞ

Çocuğun doğumu ile birlikte annesiyle çocuk arasında biyolojik olarak başlayan ilk temaslar çocuğun daha sonraki tüm hayatını geniş çaplı olacak biçimde etkilemektedir (Hamarta, 2004). Çocuklukta anne-baba ile kurulan etkileşim, çocukların ileriki yaşamlarında hem sosyal hem de psikolojik anlamda etki edebileceği ifade edilmektedir. Çocukların bu etkileşimlerden olumlu veya olumsuz şekilde etkileneceği belirtilmektedir (Yiğit, 2020). İlk olarak Bowlby (1958) tarafından ortaya konan ve çocuğun ilk bakım verene karşı oluşturduğu davranışları açıklamakta kullanılan bağlanma kavramı bireyin bağ kurduğu figürle iletişimi ve yakınlığını devam ettirebilmesi için ortaya koyduğu davranışları temel alır (Bowlby, 1982). Bağlanma erken çocukluktan başlayarak ölüme kadar olan bir süreci ifade etmekle birlikte, çocuğun anneye olan duygusal bağı olarak da tanımlanmaktadır (Ainsworth ve Bell, 1970). Tabii burada dikkat edilmesi gereken önemli noktalardan biri de çocuğun bağlanma ilişkisi kurduğu figürün temelde ilk bakım veren kişi olmasından dolayı bağlanmanın anne dışında ilk bakımı veren başka birine yönelik de olabileceğidir (Bowlby, 1982).

Bağlanma ile ilgili yapılan araştırmalar, çocukların temel ihtiyaçlarını karşılayan bireylerle bir bağ oluşturduğunu ve oluşan bu bağın çocukların sağlıklı bir gelişim yaşamaları adına önemli olduğunu göstermiştir (Crockenberg vd., 1993). Bebeklik döneminde anne, baba veya bakım veren kişi ile kurulan bağ, ilişki ve deneyimler sonucunda çocukta içselleşerek bilişsel kalıplar haline dönüşmektedir. Çocuğun yaşamının ilk yıllarında kurulan bu bağlar yaşamı boyunca büyük oranda devam etme özelliği göstermekle birlikte, kişinin davranışları ve düşünceleri üzerinde önemli etkide bulunabilmektedir (Bowlby, 1958). Çocuk ve bağlanma figürü arasında yaşanan deneyimler, bağlanma stillerini belirlemekte ve bu bağlanma stilleri de çocuğun sosyal ve duygusal becerilerinin gelişmesinde ve etkili şekilde kullanılabilmesinde önemli faktör olarak görülmektedir (Crowell ve Treboux, 1995).

Bunların yanında Bowlby'nin kuramından yola çıkarak üç farklı bağlanma kuramı örüntüsü ifade edilmektedir (Ainsworth vd., 1978). Bağlanma figürünün çocuğun uyumuna hizmet etmesi ve ihtiyaçlarına zamanında karşılık vermesi sonucu oluşan bağlanma türü güvenli bağlanma, bağlanma figürünün çocuğun ihtiyaçlarına zamanında karşılık vermemesi sonucu oluşan bağlanma türü kaygılı/kararsız bağlanma ve çocuğun ihtiyaçlarına tutarlı karşılık verilmemesi sonucu çocukta oluşan bağlanma türü ise kaygılı/kaçıncı bağlanma türüdür (Rohner ve Britner, 2002). Çocukluktan çıkıp yetişkinliğe bir geçiş dönemi olan ergenlik dönemi ise bireyin sosyal, fiziksel ve bilişsel açılardan birçok değişim yaşadığı ve sorunların ortaya çıktığı dönemdir. Bu sorunların daha rahat bir biçimde atlatılmasında çocuklukta yaşananların önemli olduğu açıklanmaktadır. Çocuklukta ebeveynlerle olan ilişkilerin niteliği ile yaşantılarıyla olan ilişkilerin ergenlikte önemli bir yer edindiği düşünülmektedir (Damarlı, 2006). Bağlanma stilleri açısından ergenliğin bir geçiş dönemi olduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda ergen bireylerin ebeveyni ile kurmuş olduğu güvenli bağlanmanın ergenin problemlerle baş etmesinde önemli bir faktör olduğu ifade edilmektedir (Allen ve Land, 1999). Ergenlikte bağlanma, fiziksel bir yakınlık kurmaktan ziyade duyguları, kaygıları ve korkuları paylaşmak anlamında ortaya çıktığı görülmektedir (Damarlı, 2006). Bunun yanında güvenli bağlanan ergenlerin daha etkili bir arkadaş grubuna yönelebileceği güçlü bir ihtimaldir. Bu durum da arkadaş gruplarında ergenlerin daha destekçi ve daha yakın ilişkiler geliştireceğini göstermektedir (Hamarta, 2004). Görüldüğü üzere bağlanma olgusu ergen bireylerin yaşamında da göz ardı edilmeyecek önemli bir durumdur. Dolayısıyla bağlanma stilleri bireyin yaşantısını önemli derecede etki edebildiği görülmektedir. Bağlanma ile ilgili alan yazında farklı çalışmalar mevcuttur. Arslan (2008), 16-23 yaş arası öğrencileri kapsayan bir araştırmasında kayıtsız bağlanma stiline sahip olanların kararlılık, korkulu bağlanma stiline sahip olanların ise keşfetme puanlarını daha fazla aldıkları tespit edilmiştir. Ayrıca güvenli ve kayıtsız bağlanma stiline sahip olan katılımcıların güven duygularının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Başka bir çalışmada güvenli bağlanan ergenlerin arkadaş gruplarıyla ve ilişkilerinde bütünleşme ve duygu düzenlemelerinin iyi olduğu saptanmıştır (Zimmerman ve Stoll, 2002).

Ayrıca öz yeterlik ile bağlanma stilleri arasında yapılan çalışmaların da olduğu görülmektedir. Demirtaş (2019), yaptığı bir çalışmada güvenli bağlanma ile öz yeterlik değişkenleri arasındaki ilişkinin pozitif yönde anlamlı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Tavakolizadeh ve diğerlerinin (2015)'te yaş ortalaması 17.1 olan lise öğrencileri üzerinde yaptıkları bir çalışmada güvenli bağlanma ile akademik öz yeterlik inançları arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Bağlanma stilleri ile öz yeterliğe ilişkin çalışmaların gerek yurt içinde (Arslan, 2008; Akdağ, 2011; Certel vd., 2015) gerekse yurt dışında (Ben-Ari ve Hirshberg 2009; Jiang vd., 2013; Maduakor vd., 2022) olduğu görülse de özellikle lise dönemine denk gelen ergenler üzerinde bu iki değişkenin çok fazla çalışılmadığı görülmektedir. Dolayısıyla bağlanma stilleri ve öz yeterlik değişkenlerinin ergenlerle çalışılmasının alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Öz yeterlik kavramı “bireylerin geleceğe yönelik durumları kontrol etmek için gereksinim duyduğu hareketleri planlama ve hayata koymada kendi kabiliyetlerine olan inancı” şeklinde ifade eder (Bandura, 1977). Bireydeki öz yeterlik, bireyin deneyimleri sonucu oluşan boyut ve bireyin yaşamındaki değerli gördüğü kişilerin yorumlamaları ve değerlendirmeleri sonucu oluşan boyut olmak üzere iki farklı boyuttan oluşmaktadır (Schunk, 2012). Öz yeterlik kavramı, bireylerin problemler karşısında kaçma/kaçınma davranışları gösterme yerine var olan sorunla yüzleşmeyi ve baş etmeyi öngörmektedir (Aşkay ve Umay, 2001). Güçlü öz yeterlik inancı taşıyan bireyler kendilerinin iyi oluşuna ve başarılarına farklı biçimlerde katkı sağlamaktadır (Bandura ve Ramachaudran, 1994). Kişinin var olan öz yeterlik inancı onun performansını da olumlu veya olumsuz etkileyebilmektedir (Tschannen-Moran vd., 1998). Ayrıca kişinin kendisinde var olan öz yeterliği, yaşam doyumundaki süreklilikte, geleceğe ilişkin olumlu bakış açısında ve yüksek düzeyde benlik kavramı oluşturmasında da etkili olabilmektedir (Caprara vd., 2006).

Genel anlamda öz yeterlik kavramından söz edilebilse de öz yeterlik kavramı; empatik, duygusal, sosyal ve akademik öz yeterlik gibi farklı başlıklarda da ele alınıp özelleştirilebilmektedir (Bilgin, 2009). Kısaca değinmek gerekirse; akademik öz yeterlik, kişinin akademik konularda başarılı olabileceğine dair taşıdığı inanç (Bandura, 1997); sosyal öz yeterlik, kişinin başkalarıyla iletişimi başlatabilmesi ve iletişimi sürdürebilmesi, olumlu ilişkiler kurabilmesi için gerekli beceri ve davranışlara sahip olabilmesi (Blumberg vd., 2008; Çorbacı-Oruç, 2008) empatik öz yeterlik, bireyin başkasının duygularını, sıkıntı ve üzüntülerine empatik olarak karşılık verebilmesi ve diğerlerinin duygularını tahmin etmeye yönelik kendi yeterliğine olan inancı (Caprara vd., 2010); duygusal öz yeterlik de duygusal zeka ve öz yeterlik kavramlarının birleşiminden oluşmaktadır (Totan vd., 2010).

Ergenlik dönemindeki bu bireyler, hormonları sebebi ile yetişkinliğe doğru ilerledikçe, fiziksel değişimler kaçınılmaz olmakla birlikte duygusal iniş çıkışlar da yaşamaktadırlar. Yaşadıkları bu iniş çıkışlı durumlara rağmen ergenler, aynı zamanda bilişsel, sosyal ve duygusal açıdan da olgunlaşmalarını sürdürmektedirler (Türnüklü ve Şahin, 2004). Fiziksel, ruhsal, bilişsel gibi temel alanlarda olduğu gibi neredeyse her alanda değişimlerin yaşandığı ergenlik döneminde bireylerin daha önceden kurduğu içsel modellemeler kişiler arası iletişimlerini de etkilemektedir (Yiğit, 2020). Bu bağlamda bağlanma stilleri ergenlerde farklı şekillerde sonuçlarını beraberinde getirmektedir. Yapılan bazı çalışmalarda güvenli bağlanan ergenlerin yaşam durumlarının (Jiang, vd., 2013), benlik saygılarının (Huntsinger ve Luecken, 2004), algılanan sosyal yeterlik düzeylerinin (Boling vd., 2011) ve duygusal zekalarının (Nanu, 2015) daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca başka bir çalışmada güvenli bağlanmanın yüksek olduğu ergenlerde sosyal öz-yeterliliğin de yüksek olduğu bu anlamda iki değişken arasında pozitif yönde ilişki olduğu ortaya çıkmıştır (Rieck, 2016). Dolayısıyla ergenlerde bağlanma stillerinin onların yaşantılarında değişik biçimde sonuçlandığı söylenebilir.

1.1. Araştırmanın amacı

Bu çalışmada lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca lise seviyesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin bağlanma stilleri ile öz yeterliklerinin farklı değişkenler (sınıf düzeyi, ebeveyn maddi durumu, tek çocuk ya da kalabalık aile, akademik başarı, cinsiyet, yaş, yaşanılan evin tipi, vb.) açısından incelenerek literatüre katkı sağlanması da çalışmanın diğer bir amacı olarak görülmektedir.

1.2. Araştırmanın önemi

Literatür incelendiğinde ergenlerin yaşamında önemli yer tutan bağlanma kavramına (Akdağ, 2011; Aytın, 2014; Ben-Ari ve Hirshberg, 2009; Doğan, 2016; Kaplan ve Aksel, 2013; Morsünbül, 2005; Morsünbül ve Çok, 2011; Olcay ve Keskin, 2007; Tracy vd., 2003; Vivona, 2000) ve diğer önemli bir olgu olan öz yeterlik kavramına ilişkin (Bi vd., 2022; Di Giunta vd., 2022; Eyüboğlu, 2012; Martinez ve Baker, 2022; Saka, 2017; Schweder vd., 2022; Zyberaj, 2022) çalışmalara rastlandığı görülmektedir. Ayrıca bağlanma ve öz yeterlik kavramlarının birlikte incelendiği çalışmalarda (Demirtaş, 2019; Maduakor vd., 2022) mevcuttur. Ergenlerin bağlanma stillerinin, hem içerisinde buldukları gelişim dönemi hem de ileriki yaşantılarını etkileyebilecek bir olgu olması, bunun yanı sıra öz yeterlik düzeyinin yaşamlarında karşılaştığı veya karşılaşılabileceği olay/durumları olumlu veya olumsuz etkileyen bir faktör olarak görülmesi bakımından, bu iki değişkenin birlikte ele alınması çalışmanın önemi olarak görülmektedir. Bunun yanı sıra bu araştırmanın sağlayacağı katkılar arasında ergenlerin bağlanma stilleri ile öz yeterliklerinin daha iyi anlaşılması, eğitimcilerin ve rehberlik uzmanlarının bu faktörleri dikkate alarak gençlerin gelişimini destekleme konusundaki stratejilerini güçlendirmesi ve aynı zamanda bu alandaki gelecekteki araştırmalara ilham vermesi bulunmaktadır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Bu araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden korelasyonel araştırma modeli ve betimsel tarama modellerine uygun tasarlanmıştır. Korelasyonel çalışmalarda, araştırmacı olaya veya olguya müdahale olmadan ve müdahale de bulunmadan, birden fazla değişken arasındaki durumu inceler (Mertens, 2019). Betimsel araştırma modeli ise bir konu üzerinde durumun tespit edilmesi veya saptanması olarak ifade edilmektedir (Karasar, 2012). Yapılan bu çalışmada da lise düzeyinde öğrenim görmekte olan bireylerin bağlanma stilleri ve öz yeterlikleri arasındaki ilişki incelendiğinden dolayı korelasyonel araştırma tercih edilmiştir. Ayrıca bağlanma stilleri ile öz yeterliklerinin çeşitli demografik özelliklere göre değişimi de araştırılmıştır.

2.2. Araştırmanın çalışma grubu

Araştırmanın çalışma evrenini Hakkâri İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okullarda lise düzeyinde okuyan ve amaçlı rastgele örneklem seçimi ile alınan 245 gönüllü öğrenci oluşturmuş olup çalışmaya ilişkin demografik verilere Tablo 1'de yer verilmiştir. Amaçlı rasgele örneklem, daha zengin ve derin verilere ulaşma ve araştırmanın inanılabilirliğini artırma noktasında en çok kullanılan örnekleme yöntemlerindedir (Flick, 2014). Amaçlı rastgele örnekleme, çalışma konusuna dahil olan evrenden bir örneklem grubunun seçilmesi sürecidir. Yapılan bu çalışma için amaçlı rastgele örneklemin seçilmesinin nedeni, çalışmanın amacına uygun olacak biçimde lise düzeyinde öğrenim görmekte olan öğrencilerden olası her farklı yanıtı alabilmek ve bu durumun da çalışmanın inandırıcılığını artırmaya yönelik olmasıdır. Çalışmaya ilişkin demografik verilere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1.

Araştırılan Gruba Ait Genel Tanımlayıcı İstatistikler

		n	%
Cinsiyet	Erkek	127	51,8
	Kadın	118	48,2
Yaş	15,00	79	32,2
	16,00	68	27,8
	17,00	57	23,3
	18,00	41	16,7
Sınıf Düzeyi	9. sınıf	49	20,0
	10. sınıf	102	41,6
	11. sınıf	52	21,2
Ailenin Gelir Düzeyi	12. sınıf	42	17,1
	Asgari ücretten düşük	133	54,3
Yaşanılan Evin Tipi	Asgari ücretten yüksek	112	45,7
	Müstakil ev	129	52,7
Ailenin Kaçınıcı Çocuğu Olduğu	Apartman dairesi	116	47,3
	1,00	80	32,7
	2,00	53	21,6
Akademik Başarı	3,00	36	14,7
	4,00	33	13,5
	5,00	43	17,6
	Düşük	19	7,8
Seçme Hakkınız Olsaydı Kiminle Yaşamak İsterdiniz?	Orta	122	49,8
	İyi	90	36,7
Yaşamak İsterdiniz?	Çok iyi	14	5,7
	Yalnız	98	40,0
	Arkadaş veya aile ile	147	60,0

2.3. Veri toplama araçları ve süreci

Veri toplama sürecinde araştırmada kullanılmak üzere üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği, çocuklar için öz yeterlik ölçeği ve demografik bilgi formundan yararlanılmıştır. Veriler toplanmadan önce ölçeği uyarlayan ve geliştiren bilim insanlarından gerekli izinler e-mail aracılığıyla alınmıştır. Sağlıklı veri toplanması adına Hakkâri Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan araştırma izni doğrultusunda gönüllü öğrencilerden onam formu alınarak veri toplama sürecine geçilmiştir. Bu bağlamda araştırmacılar katılımcılara hem "Yüz Yüze" hem de "Google Form Üzerinden Online" olarak ulaşımlardır.

2.3.1. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği

Ölçek, Erzen (2016) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeği kullanmak amacıyla yazardan gerekli kullanım izinleri alınmıştır. Bağlanma stillerinin belirlenmesi amacıyla geliştirilen bir ölçektir. Yaşları 12-25 arası değişen bireyler için geliştirilen bu ölçeğin dilsel geçerliğinden elde edilen Cohen Kappa uyuma ölçüm değeri .87 ve içerik geçerliği değeri .72 olarak çıkmıştır. Ölçeğin madde toplam korelasyonu değerleri .49 ila .75 ve madde kalan analizleri ise .96 ila .98 arasında değişmektedir. Güvenilirlik analizi sonucunda ise kaçınan, güvenli ve kaygılı-kararsız bağlanma stilleri için belirlenen Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları .80, .69 ve .71 değerleri bulunmuştur. 5'li likert tipinde hazırlanan üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği 18 maddeden oluşmaktadır. Birinci alt ölçek olan ve 7 maddeden oluşan Kaçınan Bağlanma Stili (1., 3., 5., 9., 12., 15. ve 18. maddeler), bireyin kendi öz değerini yüksek tutarak başkalarının değerini yadsıdığı tutumları içermektedir. İkinci alt ölçek olan ve 5 maddeden oluşan Güvenli Bağlanma Stili (4., 7., 10., 13. ve 16. maddeler), bireyin hem kendisini hem de karşısındaki bireyleri değerli varlıklar olarak değerlendirdiği tutumları içermektedir. Üçüncü alt ölçek olan ve 6 madden oluşan Kaygılı-Kararsız

Bağlanma Stilinde (2., 6., 8., 11., 14. ve 17. maddeler) ise birey hem kendisini değersiz görerek karşısındaki bireylerle sürekli etkileşim içerisinde olmayı ister hem de onlardan gelebilecek zararlardan ötürü onlarla bir arada olmaktan kaçınan bir tutum sergilemektedir. Alt boyutlardan olan Güvenli Bağlanma Stili alt ölçeği olumlu, diğer iki alt ölçek ise olumsuz özellikleri ölçtüğünden ve bağlanma stilleri doğası gereği birleştirilebilir, tek faktörlü bir yapıya sahip olmadığından ölçekten toplam puan alınması mümkün değildir.

2.3.2. Çocuklar İçin Öz yeterlik Ölçeği

Bu ölçek Muris (2001) tarafından 14-17 yaş arası ergenlerin sosyal, akademik ve duygusal öz yeterliklerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğe ait ikinci çalışma Muris (2002) tarafından yaşları 12-19 arası değişen öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Telef ve Karaca (2012) tarafından Türkçeye uyarlanmış olup ölçeğin kullanımı için yazarlardan gerekli izinler alınmıştır. Ölçeğin Türkçe ve İngilizce formlar arasındaki korelasyon değeri ölçeğin geneli için .95; alt faktörlerden akademik öz yeterlik (3., 6., 9., 12., 15., 17. ve 20. maddeler) için .93; sosyal öz yeterlik (1., 5., 7., 10., 13., 16. ve 18. maddeler) için .94 ve duygusal öz yeterlik (2., 4., 8., 11., 14., 19. ve 21. maddeler) için .91 ($p < .01$) olarak bulunmuştur. İç tutarlık katsayıları incelendiğinde ölçeğin geneli için .86, alt boyutlarından akademik öz yeterlik için .84, sosyal öz yeterlik için .64, duygusal öz yeterlik için .78 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayıları ise .75 ile .89 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçek 5'li likert tipi ve 21 maddeden oluşan bir ölçek olup toplam öz yeterlik ve alt faktör puanları ilgili maddeler toplanarak hesaplanır. Ölçekten alınan en yüksek puan 105; en düşük puan ise 21 olarak belirlenmiştir. Ölçekten alınan puanın yüksek olması öz yeterlik düzeyinin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

2.3.3. Demografik Bilgi Formu

Literatürden faydalanılarak yazarlar tarafından hazırlanan ve 8 sorudan oluşan bu form; öğrencilere ait yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, ailenin gelir düzeyi, yaşanan evin tipi, ailenin kaçınıcı çocuğu olduğu, algılanan akademik başarı ve seçme hakkı olsaydı kiminle yaşamak istediğine dair sorular içermektedir.

2.4. Verilerin analizi

Bu çalışma ile katılımcı öğrencilerde bağlanma stilleri ve öz yeterlik arasındaki ilişki ile bu öğrencilere ait bazı demografik değişkenlere göre bağlanma stilleri ve öz yeterliklerinde farklılaşma olup olmadığı incelenmiştir. Veri toplama aşamasında katılımcılara hem yüz yüze hem de Google Form aracılığıyla ulaşım sağlanmıştır. Çalışmadaki ölçek ve alt boyutlara ait toplam puanlar dikkate alınarak hesaplama yapılmıştır. Ölçek sorularının güvenilirlik (reliability) analizi kapsamında "Cronbach's Alpha katsayıları" hesaplanmıştır (bkz. Tablo 2).

Tablo 2.

Bağlanma Stilleri ve Öz Yeterliklere Ait Güvenirlik Katsayıları

	<i>Cronbach's Alpha</i>
Kaçınan Bağlanma Stili	,77
Güvenli Bağlanma Stili	,54
Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili	,70
Akademik Öz yeterlik	,83
Sosyal Öz yeterlik	,72
Duygusal Öz yeterlik	,75
Toplam Öz Yeterlik	,86

Tablo 2 incelendiğinde güvenli bağlanma stilinin güvenilirliğinin düşük düzeyde ($.40 \leq \alpha < .60$), kaçınan bağlanma ve kaygılı-kararsız bağlanma stilleri ile sosyal ve duygusal öz yeterliklerin oldukça güvenilir düzeyde ($.60 \leq \alpha < .80$) ve akademik öz yeterlik ile toplam öz yeterliğin ise yüksek derecede ($.80 \leq \alpha < 1,00$)

güvenilir oldukları görülmektedir (Özdamar, 2004). Sürekli ölçümlerin normallik durumuna Skewness (çarpıklık) ve Kurtosis (basıklık) istatistiklerine göre karar verilmiştir (bkz. Tablo 3).

Tablo 3*Normallik Testine Ait Bulgular*

	Skewness İstatistik	Kurtosis İstatistik
Kaçınan Bağlanma Stili	,379	-,188
Güvenli Bağlanma Stili	-,755	1,332
Kaygılı Kararsız Bağlanma Stili	-,097	-,131
Akademik Öz Yeterlik	,138	-,558
Sosyal Öz Yeterlik	,034	-,267
Duygusal Öz Yeterlik	,358	-,328
ÖYÖ TOP	,162	-,176

Tablo 3'te görüldüğü gibi ölçek ve alt boyutları için çarpıklık ve basıklık katsayıları $\pm 1,5$ aralığında olduğunda, ölçümlerin normal dağıldığı varsayıp parametrik testler uygulanabilir (Tabachnick vd., 2007). Her bir değişken için katılımcı gruplarına göre ölçek puanlarının karşılaştırılmasında "Bağımsız T-testi" ve "Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)" yapılmıştır. İki'den fazla grup olması durumunda farklılık gösteren grupları tespit etmede Duncan testi kullanılmıştır. Sürekli ölçümler arası ilişkileri belirlemede "Pearson korelasyon katsayıları" hesaplanmıştır. Hesaplamalarda istatistik anlamlılık düzeyi %5 olarak alınmıştır.

2.5. Araştırmanın etik izni

Yapılan bu çalışmada araştırma etiği ilkeleri gözetilmiş olup gerekli etik kurul izinleri alınmıştır. Etik kurul izni kapsamında; Hakkari Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan 22.03.2022 25458 sayılı belge alınmıştır.

3. BULGULAR

Toplam ölçek puanlarından ve alt boyutlarından elde edilen tanımlayıcı istatistiklere Tablo 4' te yer verilmiştir.

Tablo 4.*Ölçek ve Alt Boyutlarına Ait Tanımlayıcı İstatistikler*

	N	Min	Maks	X	Ss
Kaçınan Bağlanma Stili	245	7,00	35,00	17,93	5,91
Güvenli Bağlanma Stili	245	5,00	25,00	18,17	3,58
Kaygılı Kararsız Bağlanma Stili	245	6,00	30,00	19,11	4,85
Akademik Öz Yeterlik	245	7,00	34,00	19,82	6,01
Sosyal Öz Yeterlik	245	8,00	35,00	21,91	5,71
Duygusal Öz Yeterlik	245	7,00	35,00	18,49	5,85
Toplam Öz Yeterlik	245	25,00	99,00	60,22	13,80

Tablo 4 incelendiğinde lise öğrencilerinin kaçınan bağlanma stilinden aldıkları ortalama puanın 17.93 ± 5.91 , güvenli bağlanma stilinden aldıkları ortalama puanın 18.17 ± 3.58 , kaygılı kararsız bağlanma stilinden aldıkları ortalama puanın 19.11 ± 4.85 , akademik öz yeterlikten aldıkları ortalama puanın 19.82 ± 6.01 , sosyal öz yeterlikten aldıkları ortalama puanın 21.91 ± 5.71 , duygusal öz yeterlikten aldıkları ortalama puanın 18.49 ± 5.85 ve toplam öz yeterlikten aldıkları ortalama puanı ise 60.22 ± 13.80 olduğu görülmektedir. Katılımcı öğrencilerin bağlanma stilleri ve öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılan korelasyon analizine ait bulgulara Tablo 5'te yer verilmiştir.

Tablo 5.

Korelasyon Analizine Ait Bulgular

	Kaçınan Bağlanma Stili	Güvenli Bağlanma Stili	Kaygılı Kararsız Bağlanma Stili	Akademik Öz Yeterlik	Sosyal Öz Yeterlik	Duygusal Öz Yeterlik
Güvenli Bağlanma Stili	r -.041 p. ,520	1				
Kaygılı Kararsız Bağlanma Stili	r ,518 p. ,000*	,057 ,376	1			
Akademik Öz Yeterlik	r -,147 p. ,022*	,377 ,000*	-,155 ,015*	1		
Sosyal Öz Yeterlik	r -,077 p. ,229	,323 ,000*	-,168 ,008*	,394 ,000*	1	
Duygusal Öz Yeterlik	r -,062 p. ,335	,234 ,000*	-,187 ,003*	,388 ,000*	,495 ,000*	1
Toplam Öz Yeterlik	r -,122 p. ,056	,397 ,000*	-,216 ,001*	,763 ,000*	,795 ,000*	,798 ,000*

*:p<,05

Tablo 5 incelendiğinde, lise öğrencilerinde güvenli bağlanma ile kaçınan bağlanma ($r=-.041$, $p>,05$) arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmamıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerde kaygılı kararsız bağlanma ile kaçınan bağlanma ($r=.52$, $p<,01$) arasında orta düzeyde ($.30<r<.70$), pozitif yönlü doğrusal bir ilişki bulunurken; kaygılı kararsız bağlanma ile güvenli bağlanma ($r=.057$, $p>,05$) arasında ise anlamlı düzeyde ilişki bulunmamıştır. Lise öğrencilerinde akademik öz yeterlik ile kaçınan bağlanma ($r=-.147$, $p<,05$) ve kaygılı kararsız bağlanma ($r=-.155$, $p<,05$) arasında düşük düzeyde ($.00<r<.30$), negatif yönlü doğrusal bir ilişki bulunurken; akademik öz yeterlik ile güvenli bağlanma ($r=.377$, $p<,01$) arasında ise orta düzeyde ($.30<r<.70$) pozitif yönlü doğrusal bir ilişki bulunmuştur. Lise öğrencilerinde sosyal öz yeterlik ile kaçınan bağlanma ($r=-.077$, $p>,05$) arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmazken, diğer yandan sosyal öz yeterlik ile güvenli bağlanma ($r=.323$, $p<,01$) ve akademik öz yeterlik ($r=.394$, $p<,01$) arasında orta düzeyde ($.30<r<.70$) pozitif yönlü doğrusal bir ilişki bulunurken sosyal öz yeterlik ile kaygılı kararsız bağlanma ($r=-.168$, $p<,01$) arasında düşük düzeyde ($.00<r<.30$), negatif yönlü doğrusal bir ilişki bulunmuştur. Çalışmaya katılan öğrencilerde duygusal öz yeterlik ile kaçınan bağlanma ($r=-.062$, $p>,05$) arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmazken, diğer yandan duygusal öz yeterlik ile kaygılı kararsız bağlanma ($r=-.187$, $p<,01$) arasında düşük düzeyde ($.00<r<.30$) negatif yönlü doğrusal bir ilişki bulunurken; duygusal öz yeterlik ile güvenli bağlanma ($r=.234$, $p<,01$) arasında ise düşük düzeyde ($.00<r<.30$) pozitif yönlü doğrusal bir ilişki; duygusal öz yeterlik ile akademik öz yeterlik ($r=.388$, $p<,01$) ve sosyal öz yeterlik ($r=.495$, $p<,01$) arasında orta düzeyde ($.30<r<.70$) pozitif yönlü doğrusal ilişki bulunmuştur. Katılımcı lise öğrencilerinde toplam öz yeterlik ile kaçınan bağlanma ($r=-.122$, $p>,05$) arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmazken, diğer yandan toplam öz yeterlik ile kaygılı kararsız bağlanma ($r=-.216$, $p<,01$) arasında düşük düzeyde ($.00<r<.30$) negatif yönlü doğrusal bir ilişki bulunurken; toplam öz yeterlik ile güvenli bağlanma ($r=.397$, $p<,01$) arasında ise orta düzeyde ($.30<r<.70$) pozitif yönlü doğrusal bir ilişki bulunmuştur. Benzer şekilde toplam öz yeterlik ile akademik öz yeterlik ($r=.763$, $p<,01$), sosyal öz yeterlik ($r=.795$, $p<,01$) ve duygusal öz yeterlik ($r=.798$, $p<,01$) arasında yüksek düzeyde ($.70<r<.100$) pozitif yönlü doğrusal ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların, bağlanma stilleri ve öz yeterliklerinin cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterme durumunun belirlenmesi için yapılan T testine ait bulgular Tablo 6' da verilmiştir.

Tablo 6.

Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Öz Yeterliklerinin Cinsiyete Göre Değişimine Ait Bağımsız Örneklem T Testinin Bulguları

Değişkenler	Cinsiyet	n	X	Ss	t	p
Kaçınan Bağlanma Stili	Erkek	127	17,44	5,75	-1,348	,179
	Kadın	118	18,46	6,05		
Güvenli Bağlanma Stili	Erkek	127	18,09	3,81	-,348	,728
	Kadın	118	18,25	3,33		
Kaygılı Kararsız Bağlanma Stili	Erkek	127	17,94	4,50	-4,006	,000*
	Kadın	118	20,36	4,92		
Akademik Öz Yeterlik	Erkek	127	19,17	5,85	-1,767	,078
	Kadın	118	20,52	6,12		
Sosyal Öz Yeterlik	Erkek	127	21,81	5,55	-,293	,770
	Kadın	118	22,03	5,90		
Duygusal Öz Yeterlik	Erkek	127	18,93	5,86	1,221	,223
	Kadın	118	18,02	5,83		
Toplam Öz Yeterlik	Erkek	127	59,91	13,47	-,370	,712
	Kadın	118	60,56	14,19		

*:p<,05

Tablo 6 incelendiğinde, kaygılı kararsız bağlanmada cinsiyet durumuna göre anlamlı bir fark görülmüştür ($t_{(243)}=-4,006$, $p<,05$). Kadınların kaygılı kararsız bağlanma puanlarının, erkeklerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Diğer yandan diğer bağlanma stillerinde ve öz yeterliklerde cinsiyet durumuna göre farklılığın olmadığı görülmüştür ($p>,05$).

Katılımcı öğrencilerin, bağlanma stilleri ve öz yeterliklerinin sınıf düzeyine göre farklılık gösterme durumunun tespitine yönelik yapılan ANOVA testine ait bulgular Tablo 7'de görülmektedir.

Tablo 7.

Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Öz Yeterliklerinin Sınıf Düzeyine Göre Değişimine Ait ANOVA Testinin Bulguları

Değişkenler	Sınıf	n	X	Ss	F.	p.
Kaçınan Bağlanma Stili	9. sınıf	49	16,22	5,07	2,169	,092
	10. sınıf	102	18,32	6,11		
	11. sınıf	52	17,77	5,48		
	12. sınıf	42	19,17	6,54		
	Toplam	245	17,93	5,91		
Güvenli Bağlanma Stili	9. sınıf	49	18,37	3,66	1,315	,270
	10. sınıf	102	17,65	3,70		
	11. sınıf	52	18,63	3,70		
	12. sınıf	42	18,64	2,95		
	Toplam	245	18,17	3,58		
Kaygılı Kararsız Bağlanma Stili	9. sınıf	49	17,24	4,66	3,244	,023*
	10. sınıf	102	19,36	4,93		
	11. sınıf	52	19,90	4,26		
	12. sınıf	42	19,67	5,16		
	Toplam	245	19,11	4,85		
Akademik Öz Yeterlik	9. sınıf	49	21,41	5,64	1,526	,208
	10. sınıf	102	19,38	5,92		
	11. sınıf	52	19,73	6,67		
	12. sınıf	42	19,12	5,64		
	Toplam	245	19,82	6,01		
Sosyal Öz Yeterlik	9. sınıf	49	21,43	4,70	,482	,695
	10. sınıf	102	21,75	6,59		
	11. sınıf	52	22,71	5,06		
	12. sınıf	42	21,90	5,32		
	Toplam	245	21,91	5,71		
Duygusal Öz Yeterlik	9. sınıf	49	18,12	5,85	1,290	,279
	10. sınıf	102	17,87	5,78		
	11. sınıf	52	19,73	5,73		
	12. sınıf	42	18,88	6,10		
	Toplam	245	18,49	5,85		
Toplam Öz Yeterlik	9. sınıf	49	60,96	12,44	,665	,575
	10. sınıf	102	59,00	14,79		
	11. sınıf	52	62,17	13,86		
	12. sınıf	42	59,90	12,82		
	Toplam	245	60,22	13,80		

*:p<,05

Tablo 7 incelendiğinde; sınıf düzeylerinin, kaygılı kararsız bağlanmada anlamlı farka neden olduğu belirlenmiştir ($F_{(3-241)}=3,244$, $p<,05$). Duncan çoklu karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında, 9. Sınıfta okuyan çocukların, 10., 11. ve 12. Sınıflarda okuyanlardan anlamlı düzeyde daha düşük kaygılı kararsız bağlanma puanına sahip olduğu görülmüştür. Diğer yandan diğer bağlanma stillerinde ve öz yeterliklerde sınıf düzeyine göre herhangi bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>,05$).

Katılımcı öğrencilerin, bağlanma stilleri ve öz yeterliklerinin, algılanan akademik başarı düzeylerine göre farklılık gösterme durumunun tespitine yönelik yapılan Bağımsız Örneklem T testine ait bulgular Tablo 8'de görülmektedir.

Tablo 8.

Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Öz Yeterliklerinin Algılanan Akademik Başarılarına Göre Değişimine İlişkin Bağımsız Örneklem T Testinin Bulguları

Değişkenler	Başarı	n	X	Ss	t	p
Kaçınan Bağlanma Stili	Orta	122	18,26	5,37	2,094	,037*
	İyi	90	16,60	6,15		
	Toplam	212	17,56	5,76		
Güvenli Bağlanma Stili	Orta	122	17,79	3,58	-1,216	,225
	İyi	90	18,40	3,69		
	Toplam	212	18,05	3,63		
Kaygılı Kararsız Bağlanma Stili	Orta	122	19,57	4,55	2,106	,036*
	İyi	90	18,17	5,14		
	Toplam	212	18,98	4,85		
Akademik Öz Yeterlik	Orta	122	17,63	5,13	-6,674	,000*
	İyi	90	22,43	5,25		
	Toplam	212	19,67	5,69		
Sosyal Öz Yeterlik	Orta	122	21,01	5,36	-2,887	,004*
	İyi	90	23,26	5,92		
	Toplam	212	21,96	5,70		
Duygusal Öz Yeterlik	Orta	122	17,75	5,20	-1,779	,077
	İyi	90	19,20	6,29		
	Toplam	212	18,37	5,72		
Toplam Öz Yeterlik	Orta	122	56,39	11,67	-4,832	,000*
	İyi	90	64,89	13,88		
	Toplam	212	60,00	13,31		

*:p<,05.

Algılanan Akademik Başarıları bakımından düşük (n=19) ve çok iyi (n=14) olan öğrenci sayısı, her bir grup için 30' dan az olduğu için bu gruplar analizden dışlanmıştır (Büyüköztürk, 2018).

Tablo 8 incelendiğinde, katılımcı öğrencilerinde; kaçınan bağlanma stili ($t_{(210)}=2,094$, $p<,05$), kaygılı kararsız bağlanma stili ($t_{(210)}=2,106$, $p<,05$), akademik öz yeterlik ($t_{(210)}=-6,674$, $p<,05$) ve sosyal öz yeterlik ($t_{(210)}=-2,887$, $p<,05$) alt boyutları ile toplam öz yeterlikte ($t_{(210)}=-4,832$, $p<,05$) algılanan akademik başarı düzeylerinin orta veya iyi olması durumuna göre farklılık olduğu görülmüştür. Gruplara ait ortalama puanlar incelendiğinde kaçınan bağlanma stili ve kaygılı kararsız bağlanma stili alt boyutlarında algılanan akademik başarıları orta olanların daha yüksek puan aldığı görülürken; akademik öz yeterlik, sosyal öz yeterlik ve toplam öz yeterlikte ise algılanan akademik başarıları iyi olanların daha yüksek puan aldığı görülmüştür. Diğer yandan güvenli bağlanma stili ($t_{(210)}=-1,216$, $p>,05$) ve duygusal öz yeterlik ($t_{(210)}=-1,779$, $p>,05$) alt boyutlarında algılanan akademik başarılarına göre anlamlı farklılık gözlenmemiştir.

Katılımcı öğrencilerin, bağlanma stilleri ve öz yeterliklerinin birlikte yaşamaya göre farklılık gösterme durumunun tespitine yönelik yapılan t testine ait bulgular Tablo 9'da görülmektedir.

Tablo 9.

Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Öz Yeterlikleri ile Birlikte Yaşamak İstedikleri Kişiye Ait Bağımsız Örneklem T Testinin Bulguları

Değişkenler	Birlikte yaşama durumu	n	X	Ss	t	p
Kaçınan Bağlanma Stili	Yalnız	98	19,90	5,87		
	Aile veya Arkadaş ile	147	16,62	5,58	4,414	,000*
	Toplam	245	17,93	5,91		
Güvenli Bağlanma Stili	Yalnız	98	17,46	3,53		
	Aile veya Arkadaş ile	147	18,65	3,55	-2,570	,011*
	Toplam	245	18,17	3,58		
Kaygılı Kararsız Bağlanma Stili	Yalnız	98	21,20	4,45		
	Aile veya Arkadaş ile	147	17,71	4,61	5,899	,000*
	Toplam	245	19,11	4,85		
Akademik Öz Yeterlik	Yalnız	98	18,23	6,14		
	Aile veya Arkadaş ile	147	20,87	5,70	-3,438	,001*
	Toplam	245	19,82	6,01		
Sosyal Öz Yeterlik	Yalnız	98	21,01	5,96		
	Aile veya Arkadaş ile	147	22,52	5,48	-2,036	,043*
	Total	245	21,91	5,71		
Duygusal Öz Yeterlik	Yalnız	98	17,34	5,72		
	Aile veya Arkadaş ile	147	19,26	5,83	-2,547	,011*
	Toplam	245	18,49	5,85		
Toplam Öz Yeterlik	Yalnız	98	56,58	13,73		
	Aile veya Arkadaş ile	147	62,65	13,34	-3,445	,001*
	Toplam	245	60,22	13,80		

*:p<,05

Tablo 9 incelendiğinde; katılımcıların yalnız veya birleriyle birlikte yaşama durumunun; kaçınan bağlanma stili ($t_{(243)}=4,414$, $p<,05$), güvenli bağlanma stili ($t_{(243)}=-2,570$, $p<,05$), kaygılı kararsız bağlanma stili ($t_{(243)}=5,899$, $p<,05$), akademik öz yeterlik ($t_{(243)}=-3,438$, $p<,05$), sosyal öz yeterlik ($t_{(243)}=-2,036$, $p<,05$) ve duygusal öz yeterlik ($t_{(243)}=-2,547$, $p<,05$) alt boyutları ile toplam öz yeterlikte ($t_{(243)}=-3,445$, $p<,05$) anlamlı farka neden olduğu görülmüştür. Öğrencilerin ölçek ve alt boyutlardan aldıkları ortalama puanlara bakıldığında, kaçınan bağlanma ve kaygılı kararsız bağlanma değişkenlerinde yalnız yaşamak isteyenlerin ortalama puanlarının, ailesiyle veya arkadaşıyla yaşamak isteyenlere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Öte yandan ailesiyle yaşamak isteyenlerde, yalnız veya arkadaşıyla yaşamak isteyenlere oranla, güvenli bağlanma, akademik öz yeterlik, duygusal öz yeterlik, sosyal öz yeterlik ve toplam öz yeterliğinin genel olarak daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çalışma kapsamında katılımcı öğrencilerle ilgili bağlanma stilleri ve öz yeterlikleri; yaş, ailesinin ekonomik gelir düzeyi, yaşanan evin tipi ve ailesinde çocuklar arasında kaçınıcı sırada olduğu değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği de araştırılmıştır (bkz. Tablo 10).

Tablo 10.

Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Öz Yeterliklerinde anlamlı farklılığa neden olmayan değişkenlere ait ANOVA ve Bağımsız Örneklem T Testlerinin Bulguları

Özellik	n	Kaçınan Bağlanma Stili	Güvenli Bağlanma Stili	Kaygılı Kararsız Bağlanma Stili	Akademik Öz Yeterlik	Sosyal Öz Yeterlik	Duygusal Öz Yeterlik	Toplam Öz Yeterlik
Yaş								
15	79	17,15±5,63	18,20±3,78	18,30±5,00	20,38±6,07	21,59±5,47	17,97±5,57	59,95±13,56
16	68	18,46±6,28	17,84±3,55	19,49±4,73	19,88±5,87	22,35±6,20	18,38±5,90	60,62±14,37
17	57	17,32±6,08	17,98±3,54	18,79±5,03	19,05±6,00	21,16±5,64	19,23±6,12	59,44±13,61
18	41	19,41±5,37	18,93±3,29	20,46±4,28	19,68±6,23	22,85±5,42	18,63±6,02	61,17±13,98
Toplam	245	17,93±5,91	18,17±3,58	19,11±4,85	19,82±6,01	21,91±5,71	18,49±5,85	60,22±13,80
F		1,720	,857	2,036	,545	,918	,519	,153
P		,163	,464	,109	,652	,433	,669	,928
Gelir Düzeyi								
Asgariden düşük	133	17,71±6,02	18,54±3,42	19,35±4,67	20,03±6,09	21,56±5,51	18,29±5,43	59,88±13,26
Asgariden yüksek	112	18,20±5,79	17,73±3,73	18,82±5,06	19,56±5,93	22,33±5,94	18,73±6,33	60,63±14,45
Toplam	245	17,93±5,91	18,17±3,58	19,11±4,85	19,82±6,01	21,91±5,71	18,49±5,85	60,22±13,80
T		-,646	1,769	,843	,606	-1,046	-,594	-,421
P		,519	,078	,400	,545	,296	,553	,674
Ev Tipi								
Müstakil	129	17,69±6,05	17,91±3,80	19,13±5,12	19,99±6,15	21,69±5,56	17,98±5,90	59,66±14,30
Daire	116	18,20±5,76	18,46±3,31	19,08±4,56	19,62±5,87	22,16±5,89	19,06±5,77	60,84±13,25
Toplam	245	17,93±5,91	18,17±3,58	19,11±4,85	19,82±6,01	21,91±5,71	18,49±5,85	60,22±13,80
T		-,672	-1,184	,087	,483	-,647	-1,451	-,671
P		,502	,238	,931	,630	,518	,148	,503
Çocuk Sırası								
1	80	17,63±5,91	18,55±3,31	18,61±4,60	19,13±6,63	21,89±6,26	18,30±5,96	59,31±14,26
2	53	18,83±5,68	18,23±3,88	20,13±5,41	19,87±5,52	21,72±5,32	17,72±5,35	59,30±12,59
3	36	17,58±6,02	18,06±3,64	18,47±4,70	21,83±5,02	22,56±6,12	20,03±5,91	64,42±13,68
4	33	18,52±6,23	17,30±4,34	18,88±5,53	19,18±5,89	20,61±5,31	17,64±6,20	57,42±14,32
5	43	17,23±5,95	18,16±3,01	19,47±4,07	19,84±6,11	22,67±5,08	19,16±5,85	61,67±13,73
Toplam	245	17,93±5,91	18,17±3,58	19,11±4,85	19,82±6,01	21,91±5,71	18,49±5,85	60,22±13,80
F		,619	,718	1,031	1,381	,750	1,196	1,447
P		,650	,581	,392	,241	,559	,313	,219

Tablo 10 incelendiğinde, yapılan analizler sonucunda öğrencilere ait tablodaki değişkenlerin bağlanma stilleri ve öz yeterlikler ile ilgili anlamlı bir farklılığa neden olmadığı belirlenmiştir ($p>,05$)

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Lise kademesinde öğrenim görmekte olan ve gelişimsel dönemlerden ergenlik döneminde bulunan 245 gönüllü öğrencinin katılımı ile gerçekleştirilen, lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelendiği ve bağlanma stilleri ve öz yeterliklerinin; cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, ailenin gelir düzeyi, yaşanılan evin tipi, akademik başarı, ailenin kaçınıcı sıradaki çocuğu olduğu, algılanan akademik başarı ve seçme hakları bulunsaydı kiminle yaşamayı tercih ederlerdi gibi çeşitli değişkenler açısından farklılaşp farklılaşmadığının incelendiği bu çalışmada;

Olumsuz bağlanma stillerinden olan kaygılı/kararsız bağlanma ile kaçınan bağlanma arasında pozitif yönde ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca olumsuz bağlanma türleri ile öz yeterlikler arasında da negatif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Bunun yanında güvenli bağlanma ile öz yeterlikler arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bu bağlamda bireylerin bağlanma şekillerinin onların hayatlarında ne

kadar önemli olduğunu göstermektedir. Özellikle çocuk yetiştirme sürecinde ve ebeveyn-çocuk etkileşimlerinde tutumların bu anlamda dikkat edilmesi gereken hususlar olduğu söylenebilir. İçinde yaşanan kültürel, ekonomik ve sosyal dinamiklerin mevcut çalışmanın sonuçlarını da etkilediği yorumu yapılabilir. Literatür incelendiğinde Demirtaş (2019) yaptığı çalışmada öz-yeterlik ve güvenli bağlanma arasında pozitif ve olumlu ilişki tespit etmiştir. 2015 yılında Tavakolizadeh ve diğerleri tarafından yapılan çalışmada, akademik öz yeterlik ile güvenli bağlanma arasında pozitif yönde ilişki olduğu bulunmuştur (Akt: İncekara, 2020). Nuri ve diğerleri (2017) yaptıkları çalışmada da ebeveyne bağlanmanın akademik öz-yeterliği olumlu yönde etkilediği bulunmuştur. Rieck (2016) yaptığı çalışmada güvenli bağlanma ve sosyal öz yeterlik arasında olumlu pozitif yönde ilişki bulmuştur. Pan ve diğerleri (2016) yaptıkları çalışmada ebeveyn ve akran bağlanmasının duygusal öz-yeterliği yordadığını tespit etmişlerdir. Güvenli bağlanma stiline sahip ergenler güvensiz bağlanma stiline sahip ergenlere oranla daha yüksek sosyal ve duygusal yeterliklere sahiptirler (Rice, 1990; Shaver vd., 2002). Güvenli bağlanma stiline sahip çocuklar kendine güvenen, daha sakin ve daha fazla empatik becerilere sahip olabilmektedir (Sroufe 1983; akt: Karakuş, 2012). Bunların dışında güvensiz bağlanma stiline öz yeterliğin olumsuz bir yordayıcısı olduğunu tespit eden çalışmaya da rastlanılmıştır (Tavakolizadeh vd., 2015).

Kadın öğrencilerin erkek öğrencilere oranla bağlanma türlerinden olan kaygılı/kararsız bağlanmalarının daha fazla olduğu görülürken, diğer bağlanma stilleri ve öz yeterliklerde cinsiyetin anlamlı bir farka neden olmadığı görülmüştür. Bu durumun cinsiyet rollerine ilişkin toplumsal bir bakış açısından kaynaklanabileceği yorumu yapılabilir. Bu çalışmayı desteklemeyen farklı çalışmalar da bulunmaktadır. Literatürde bu durumun aksine kadınların erkeklere oranla ebeveynlerine daha çok bağlandıklarını gösteren çalışmalar mevcuttur (İmtiaz ve Naqvi, 2012). Bunun dışında bu çalışmada cinsiyet faktörünün öz yeterlik açısından anlamlı farka sebep olmadığı görülmüş ve bu duruma ilişkin literatürde benzer çalışmalarla da karşılaşılmıştır (Certel vd., 2015; Telef ve Karaca, 2011; Yılmaz – Bingöl, 2018). Ayrıca literatür incelendiğinde ergenlerin sosyal öz yeterliklerinin kadınlarda erkeklere oranla daha fazla olduğunu tespit eden araştırmalara (Coleman, 2003; Sayma, 2001) ve erkeklerin de duygusal öz yeterliklerinin kadınlarınkinden daha fazla olduğunu tespit eden başka araştırmalara da rastlanmıştır (Bussey ve Bandura, 1999; Muris, 2002; Willemse, 2008). Bu çalışmada ve literatürde cinsiyet değişkenine göre farklı sonuçların çıkmasında örneklem büyüklüğü, katılımcıların sosyo-ekonomik seviyeleri ve toplumsal normlarla ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Katılımcılardan 9. sınıfta öğrenim görenlerin bağlanma türlerinden olan kaygılı/kararsız bağlanmalarının diğer sınıf düzeylerinde öğrenim görmekte olanlara göre anlamlı şekilde az olduğu görülmüştür. Ayrıca sınıf düzeyinin diğer bağlanma stilleri ve öz yeterliklerde anlamlı bir farka neden olmadığı görülmüştür. Sınıf seviyesi yaş ile ilişkili olduğu düşünüldükçe bunu destekleyen veya aksi sonuçların olduğu hem öğrenim hem de yaş değişkenlerine dönük bazı çalışmalara ulaşılmıştır. Yapılan bir çalışmada bağlanma stillerinin yaşa ve öğrenim durumuna göre anlamlı bir fark oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Soğancı, 2017). Ancak başka bir araştırmada yaş değişkenine göre bağlanma stillerinde anlamlı bir fark olduğu belirtilmiştir (Çiftçi, 2010). Araştırmacılar tarafından bu sonuç, ortaokulu yeni bitiren ve liseye geçişin ilk sınıfı olması vesilesi ile 9. sınıf öğrencilerinin yeni okul ortamına uyum sağlamada zorluk çekmeleri ve bu ortamda kaynaşma aşamasında olmalarından kaynaklı bu durumdan etkilendikleri şeklinde yorumlanmıştır.

Katılımcıların algılanan akademik başarıları arttıkça güvenli bağlanma, akademik, sosyal ve duygusal öz yeterlik durumlarının da arttığı görülmüştür. Ayrıca algılanan akademik başarı arttıkça öğrencilerin olumsuz bağlanma stilleri olan kaçınan bağlanma ve kaygılı/kararsız bağlanmalarının da azaldığı görülmüştür. Mevcut araştırmada bu sonuç; bireylerin başarı duygularının onları daha güvenli ve kararlı olmalarına destek verdiği yorumu yapılabilir. Ayrıca birey bir şeyleri başarabildiğini gördüğünde farklı konularda yeterli olabileceği farkındalığının oluşabileceği söylenebilir. Bowlby'nin (1982) belirttiği gibi, erken dönemde çocuk ve yetişkin arasında kurulan bağ, çocuğu bilişsel, sosyal ve duygusal olarak ömür

boyu etkileme gücüne sahiptir. Ayrıca bu bağ sadece kişiler ile değil aile, okul, akran ve toplumla kuracağı sosyalleşme birimlerini de etkileyecektir (Baumeister ve Leary, 1995; Catalano vd., 2004). Damarlı (2006) tarafından yapılan bir çalışmada güvenli bağlanma türünde olan lise gençlerinin kaygılı ve kaçınan bağlanma stiline olan öğrencilere oranla benlik saygılarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Ergenlerle yapılan başka çalışmalar da öz yeterlik inancı ile akademik performans arasında olumlu ilişkiyi göstermektedir (Bandura vd., 1996; McGeown vd., 2014).

Katılımcılardan yalnız başına yaşamak isteyenlerin, olumsuz bağlanma stillerinden olan kaçınan bağlanma ve kaygılı/kararsız bağlanmalarının yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca ailesi veya arkadaşları ile yaşamayı tercih eden katılımcıların, yalnız yaşamayı tercih edenlere göre, güvenli bağlanma ile akademik, duygusal ve genel öz yeterliklerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Mevcut çalışmada çıkan bu sonuca göre çalışmanın Hakkari ilinde yapılmış olması kültürel ve ailesel bazı süreçlerin bunu etkilediği yorumu yapılabilir. Nitekim aile ve kültürel bağların kuvvetli olduğu, birlikte yaşamının daha önemli ve önemsendiği bu toplumsal ortamda böyle bir sonucun çıkması öngörülebilir bir durumdur. Bu da yetiştirme tarzının bireylerin yaşamına ilişkin sonuçları gösterir niteliktedir. Literatür incelendiğinde güvenli bağlanma ilişkileri olan ergenlerin daha yüksek yaşam doyumuna sahip oldukları görülmektedir (Jiang vd., 2013; Ma ve Huebner, 2008). Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler anne-babalarına karşı duydukları istek, his, arzu vb. duyguları rahatça ifade edebilirken (Simpson vd., 1992), kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler ise duygularını ve düşüncelerini ifade etmekte zorlandıkları için, bu durum onların ailelerinden ve arkadaşlarından uzak kalmak istemelerine neden olabilmektedir (Cassidy ve Kobak, 1988). Güvenli bağlanma stiline sahip olanların hem anne babaları ile hem de arkadaşları ile iyi ilişkiler kurdukları dolayısıyla pozitif manada kendilerini değerli hissettikleri tespit edilmiştir (Colman ve Thompson, 2002). Ayrıca Haliloğlu (2008) ve Demirli (2007) de yalnızlık ve güvenli bağlanma arasında ters yönlü ilişki tespit etmişlerdir.

Bunların dışında çalışmada yer alan değişkenlerden olan yaş, aile gelir durumu, yaşanan evin tipi, ailesinde kaçınıcı sıradaki çocuk olma durumlarının hem bağlanma stillerinde hem de öz yeterlik alt gruplarında herhangi bir anlamlı farka neden olmadığı bulunmuştur. Bu değişkenlerde anlamlı bir farkın çıkmaması; örneklem grubunu oluşturan katılımcıların hayat koşulları, eğitim seviyeleri, çevresel ve kişisel bazı faktörlerden kaynaklı olabilir. Telef (2011) ise ergenlerle yaptığı çalışmada akademik öz yeterlik ile yaş arasında anlamlı ilişki tespit etmiştir. Yiğit (2020) de yaptığı çalışmada sosyoekonomik düzey ile öz yeterlik arasında anlamlı ilişki bulmuştur. Türk (2019) de yaptığı çalışmada ekonomik durum ile bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edememiştir.

Bu çalışma lise düzeyinde farklı sınıflarda öğrenim görmekte olan 127 erkek ve 118 kadın öğrencinin oluşturduğu toplamda 245 öğrenci ile yürütülmüştür. Çalışmada farklı değişkenlerin, bireylerin hem bağlanma stillerine hem de öz yeterliklerine ilişkin gösterdiği farklılıklar, bağlanma stilleri ve öz yeterlikler arasındaki korelasyon incelenmiştir. Mevcut araştırmanın Hakkari ilinde yapılmış olması, sadece nicel yöntemler ve teknikler kullanılarak incelenmiş olması çalışmanın sınırlılıklarıdır. Ayrıca araştırmada ele alınan psikolojik değişkenler, uygulanan ölçüm araçlarının güvenilirlik ve geçerlik boyutlarıyla sınırlıdır. Konu hakkında çalışma yapmak isteyen araştırmacıların, bu değişkenleri farklı disiplinlerle ilişkilendirerek daha farklı özelliklerdeki örneklerde ve daha fazla katılımcı ile yürütmeleri önerilmektedir. Ayrıca araştırmacıların deneysel, kesitsel ya da boylamsal çalışmalar yapmaları önerilebilir. Araştırmacılar ayrıca karma yöntemlerden faydalanmaları tavsiye edilebilir. Sonuçlara göre de bağlanma ve öz yeterlik kavramlarına ilişkin eğitim programları, eğitim modülleri ve psikoeğitim programları geliştirilebilir. Bu anlamda bundan yararlanacak olan psikolojik danışmanlar çalıştıkları okullarda bu programların çıktılarını görme imkanı yakalayabilir. Özellikle ebeveynlerin veya bakım veren kişilerin çocuk yetiştirmeleri ilgili eğitimlerin yaygınlaştırılması önemli görülmektedir. Bağlanma olgusunun tutumlarla ilişkili olduğu düşünüldüğünde yetişkinlerin tutumlarına yönelik farkındalık eğitimleri verilmesi önerilebilir. Bağlanma ile ilgili problem yaşayan bireylere destek olmak adına okul rehberlik servislerinin bu anlamda üniversitede çalışan akademik personellerle farklı bilimsel çalışmalar yürütebilir. Bireylerin öz yeterlikleri konusunda yine okul psikolojik danışmanlarının bireylerin kendini

tanımları yönünde etkinliklerin daha fazla yapılması önerilebilir. Ayrıca okullardaki tüm öğretmenlerin bireyleri daha iyi gözlemleme adına okul psikolojik danışmanları tarafından bu konularda farkındalık seminerleri yapılması tavsiye edilebilir. Dolayısıyla problem tespit edildiğinde müdahale edilerek bireyin yaşantıları daha olumlu sonuçlarla zenginleşebilir.

Kaynakça/Reference

- Ainsworth, M. D. S., & Bell, S. M. (1970). Attachment, exploration, and separation: Illustrated by the behavior of one-year-olds in a strange situation. *Child Development*, 41(1), 49–67. <http://doi.org/10.2307/1127388>.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale.
- Akdağ, S. T. (2011). *Ergenlerin bağlanma stilleri ile ebeveynlerinin bağlanma stilleri arasındaki ilişki* [Yayınlanmamış tıpta uzmanlık tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Allen, J. P. & Land, D. (1999). Attachment in adolescence. (İçinde), J. Cassidy, & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (ss. 319-335). Guilford Press.
- Arslan, E. (2008). *Bağlanma stilleri açısından ergenlerde erikson'un psikososyal gelişim dönemleri ve ego kimlik süreçlerinin incelenmesi* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Aşkar, P., & Umay, A. (2001). Perceived computer self-efficacy of the students in the elementary mathematics teaching programme. *Hacettepe University Journal of Education*, 21(1), 1-8.
- Aytın, N. (2014). *Ergenlerde yeme tutumları ile sorun çözme eğilimleri ve ebeveyn bağlanma arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. Macmillan.
- Bandura, A., & Ramachaudran, V. S. (1994). *Encyclopedia of human behavior*. Academic Press.
- Bandura, A., Barbaranelli, C., Caprara, G. V., & Pastorelli, C. (1996). Multifaceted impact of self-efficacy beliefs on academic functioning. *Child Development*, 67(3), 1206-1222. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1996.tb01791.x>
- Baumeister, R. F. & Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497–529. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.117.3.497>
- Ben-Ari, R., & Hirshberg, I. (2009). Attachment styles, conflict perception, and adolescents' strategies of coping with interpersonal conflict. *Negotiation Journal*, 25(1), 59-82. <https://doi.org/10.1111/j.1571-9979.2008.00208.x>
- Bi, X., Wang, S., & Ji, Y. (2022). Parental autonomy granting and adolescents' life satisfaction: The mediating roles of emotional self-efficacy and future orientation. *Journal of Happiness Studies*, 23. 2113-2135. <https://doi.org/10.1007/s10902-021-00486-y>
- Bilgin, M. (2009). Bilişsel esnekliği yordayan bazı değişkenler. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(36), 142-157. Erişim adresi: <http://egitim.cu.edu.tr/efderg>
- Blumberg, S. J., Carle, A. C., O'connor, K. S., Moore, K. A., & Lippman, L. H. (2008). Social competence: Development of an indicator for children and adolescents. *Child Indicators Research*, 1(2), 176-197. <https://doi.org/10.1007/s12187-007-9007-x>
- Boling, M. W., Barry, C. M., Kotchick, B. A. & Lowry, J. (2011). Relations among early adolescents' parent-adolescent attachment, perceived social competence, and friendship quality. *Psychological Reports*, 109(3), 819-841. <https://doi.org/10.2466/02.07.09.21.PR0.109.6.819-841>
- Bowlby, J. (1958). The nature of the child's tie to his mother. *International Journal of Psychoanalysis*, 39, 350-373. Erişim adresi: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/13610508/>
- Bowlby, J. (1982). Attachment and loss: retrospect and prospect. *American journal of Orthopsychiatry*, 52(4), 664-678. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1982.tb01456.x>
- Bussey, K., & Bandura, A. (1999). Social cognitive theory of gender development and differentiation. *Psychological Review*, 106(4), 676-713. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.106.4.676>
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Yayınları.
- Caprara, G. V., Alessandri, G., Di Giunta, L., Panerai, L., & Eisenberg, N. (2010). The contribution of agreeableness and self-efficacy beliefs to prosociality. *European Journal of Personality: Published for the European Association of Personality Psychology*, 24(1), 36-55. <https://doi.org/10.1002/per.739>

- Caprara, G. V., Steca, P., Gerbino, M., Paciello, M., & Vecchio, G. M. (2006). Looking for adolescents' well-being: Self-efficacy beliefs as determinants of positive thinking and happiness. *Epidemiology and Psychiatric Sciences*, 15(1), 30-43. <https://doi.org/10.1017/S1121189X00002013>
- Cassidy, J., & Kobak, R. R. (1988). Avoidance and its relation to other defensive processes. (İçinde) J. Belsky & T. Nezworski (Eds.), *Clinical implications of attachment* (ss.300-323). Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Catalano, R. F., Haggerty, K. P., Oesterle, S., Fleming, C. B., & Hawkins, J. D. (2004). The importance of bonding to school for healthy development: Findings from the social development research group. *Journal of School Health*, 74 (7), 252-261. 10.1111/j.1746-1561.2004.tb08281.x.
- Certel, Z., Bahadır, Z., Saracaloğlu, A. S., & Varol, R. (2015). Lise öğrencilerinin öz-yeterlikleri ile öznel iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 307-318. Erişim adresi: http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/32.zehra_certel.pdf
- Coleman, P. K. (2003). Perceptions of parent-child attachment, social self-efficacy, and peer relationships in middle childhood. *Infant and Child Development: An International Journal of Research and Practice*, 12(4), 351-368. <https://doi.org/10.1002/icd.316>
- Colman, R. A., & Thompson, R. A. (2002). Attachment security and the problem-solving behaviors of mothers and children. *Merrill-Palmer Quarterly*, 48(4) 337-359. <https://doi.org/10.1353/mpq.2002.0016>
- Crockenberg, S., Lyons-Ruth, K., & Dickstein, S. (1993). The family context of infant mental health: II. Infant development in multiple family relationships. *Handbook of infant mental health*, 38-55.
- Crowell, J. A., & Treboux, D. (1995). A review of adult attachment measures: Implications for theory and research. *Social Development*, 4(3), 294-327. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.1995.tb00067.x>
- Çorbacı-Oruç, A. (2008). 6 yaş çocuklarında sosyal yeterliliğin, akran ilişkilerinin ve sosyal bilgi işleme sürecinin değerlendirilmesi [Yayınlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Damarlı, Ö. (2006). *Ergenlerde toplumsal cinsiyet rolleri, bağlanma stilleri ve benlik kavramı arasındaki ilişkiler* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Demirli, A. (2007). *The role of gender, attachment dimensions, and family environment in loneliness* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Middle East Technical University.
- Demirtaş, A. S. (2019). Erken ergenlikte güvenli bağlanma ve öz-yeterlik: Umudun aracı rolü. *Eğitim ve Bilim*, 44(200), 175-190. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2019.8100>
- Di Giunta, L., Lunetti, C., GlioZZo, G., Rothenberg, W. A., Lansford, J. E., Eisenberg, N., & Virzì, A. T. (2022). Negative parenting, adolescents' emotion regulation, self-efficacy in emotion regulation, and psychological adjustment. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(4), 2251. <https://doi.org/10.3390/ijerph19042251>
- Doğan, T. (2016). Ergenlerde ana-babaya bağlanma: Türkiye profili. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8(4), 406-419. <https://doi.org/10.18863/pgy.253446>
- Erzen, E. (2016). Three dimensional attachment style scale, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 17(3), 01-21. DOI: 10.17679/iuefd.17323631.
- Eyüboğlu, E. (2012). *Spor yapan ve yapmayan 12-14 yaş arası ergenlerin öz yeterlik düzeylerinin karşılaştırılması* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Haliç Üniversitesi.
- Flick, U. (2014). *An introduction to qualitative research*. Sage.
- Haliloğlu, S. (2008). *Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri, bağlanma biçimleri ve işlevsel olmayan tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Malatya ili örneği)* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Hamarta, E. (2004). Attachment theory. *Anadolu University Journal of Faculty of Education*, 14(1), 53-66

- Imtiaz, S., & Naqvi, I. (2012). Parental attachment and identity styles among adolescents: Moderating role of gender. *Pakistan Journal of Psychological Research*, 241-264. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/profile/Irum-Naqvi/publication/319236550_Parental_attachment_and_identity_styles_among_adolescents_Moderating_role_of_gender/links/599d282d0f7e9b892bb009c7/Parental-attachment-and-identity-styles-among-adolescents-Moderating-role-of-gender.pdf
- İncekara, H. İ. (2020). Ergenlerde duygusal öz yeterlik ile üç boyutlu bağlanma arasındaki ilişkinin incelenmesi. *SDU International Journal of Educational Studies*, 7(2), 228-245. <https://doi.org/10.33710/sduijes.689526>
- Jiang, X. U., Huebner, E. S. ve Hills, K. J. (2013). Parent attachment and early adolescents' life satisfaction: The mediating effect of hope. *Psychology in the Schools*, 50, 340-352. doi:10.1002/pits.21680.
- Kaplan, B., & Aksel, E. Ş. (2013). Ergenlerde bağlanma ve saldırganlık davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 1(1), 20-49. <https://doi.org/10.7816/nesne-01-01-02>
- Karakuş, Ö. (2012). Ergenlerde bağlanma stilleri ve yalnızlık arasındaki ilişki. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 23(2), 33-46. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/797258>
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Sanem Yayıncılık
- Ma, C. Q., & Huebner, E. S. (2008). Attachment relationships and adolescents' life satisfaction: Some relationships matter more to girls than boys. *Psychology in Schools*, 45(2), 177-190. <https://doi.org/10.1002/pits.20288>
- Maduakor, E. C., Chukwuorji, J. C., Amanambu, P. N., & Ifeagwazi, C. M. (2022). Adult attachment and well-being in the medical education context: attachment style is associated with psychological well-being through self-efficacy. (İçinde) *Embracing well-being in diverse african contexts: research perspectives* (ss. 297-317). Springer, Cham.
- Martinez Jr, R. R., & Baker, S. (2022). Perspectives on career and college readiness self-efficacy of latinx adolescents: A thematic analysis. *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 51(3), 147-207. <https://doi.org/10.1002/jmcd.12253>
- McGeown, S. P., Putwain, D., Geijer Simpson, E., Boffey, E., Markham, J., & Vince, A. (2014). Predictors of adolescents' academic motivation: Personality, self-efficacy and adolescents' characteristics. *Learning and Individual Differences*, 32, 278-286. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2014.03.022>
- Mertens, D. M. (2019). *Research and evaluation in education and psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods*. Sage publications.
- Morsünbül, Ü. (2005). *Ergenlikte kimlik statülerinin bağlanma stilleri, cinsiyet ve eğitim düzeyi açısından incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi
- Morsünbül, Ü., & Çok, F. (2011). Bağlanma ve ilişkili değişkenler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(3), 553-570. <https://doi.org/10.5455/cap.20110324>
- Muris, P. (2001). A brief questionnaire for measuring self-efficacy in youths. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 23, 145-149. <https://doi.org/10.1023/A:1010961119608>
- Muris, P. (2002). Relationships between self-efficacy and symptoms of anxiety disorders and depression in a normal adolescent sample. *Personality and Individual Differences*, 32(2), 337-348. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(01\)00027-7](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(01)00027-7)
- Nanu, D. (2015). The attachment relationship with emotional intelligence and well-being. *Journal of Experiential Psychotherapy*, 18(2), 20-27. Erişim adresi: https://jep.ro/images/pdf/cuprins_reviste/70_art_3.pdf
- Nuri, C., Direktör, C., & Bulut Serin, N. B. (2017). Attaching parents as a predictor of academic self-efficacy beliefs of university students. *Curr Res Educ*, 3(1), 15-23. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/315756696_Attaching_Parents_as_a_Predictor_of_Academic_Self-Efficacy_Beliefs_of_University_Students

- Olçay, Çam., & Keskin, G. (2007). Bağlanma Sürecinin Ergen Açısından Değerlendirilmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 23(2), 159-172. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/835538>
- Özdamar, K. (2004). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. Kaan Kitabevi.
- Pan, Y., Zhang, D., Liu, Y., Ran, Y., & Wang, Z. (2016). Attachment and internalizing symptoms: The mediating role of regulatory emotional self-efficacy among Chinese young adolescents. *Personality and Individual Differences*, 101, 360-365. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.06.030>
- Rice, K. G. (1990). Attachment in adolescence: A narrative and meta-analytic review. *Journal of youth and Adolescence*, 19(5), 511-538. <https://doi.org/10.1007/BF01537478>
- Rieck, C. (2016). *The relationship between attachment style, social self-efficacy, social relatedness, and cancer experience of siblings: A pilot study* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Widener University.
- Rohner, R. P., & Britner, P. A. (2002). Worldwide mental health correlates of parental acceptance-rejection: Review of cross-cultural and intracultural evidence. *Cross-Cultural Research*, 36(1), 16-47. <https://doi.org/10.1177/106939710203600102>
- Saka, A. (2017). *Farklı aile yapısına sahip ergenlerin öz-yeterlik ve psikolojik dayanıklılık düzeylerinin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Karabük Üniversitesi.
- Sayma, H. İ. (2001). *İlköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal yeterlik beklentilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Schunk, D. H. (2012). *Learning theories an educational perspective sixth edition*. Pearson.
- Schweder, S., Raufelder, D., & Wulff, T. (2022). Adolescents' goals, self-efficacy, and positive emotions—how important is the learning context? *International Journal of School & Educational Psychology*, 10(1), 1-17. <https://doi.org/10.1080/21683603.2020.1791771>
- Shaver, P. R., & Mikulincer, M. (2002). Attachment-related psychodynamics. *Attachment & Human Development*, 4(2), 133-161. <https://doi.org/10.1080/14616730210154171>
- Simpson, J. A., Rholes, W. S., & Nelligan, J. S. (1992). Support seeking and support giving within couples in an anxiety-provoking situation: The role of attachment styles. *Journal of Personality and Social Psychology*, 62(3), 434-446. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.62.3.434>
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2007). *Using multivariate statistics*. Pearson.
- Tavakolizadeh, J., Tabari, J., & Akbari, A. (2015). Academic self-efficacy: predictive role of attachment styles and meta-cognitive skills. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 171, 113-120. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.01.096>
- Telef, B. B. (2011). *Öz-yeterlikleri farklı ergenlerin psikolojik semptomlarının incelenmesi* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi
- Telef, B. B., & Karaca, R. (2012). Çocuklar için öz-yeterlik ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32), 169-187. <http://hdl.handle.net/20.500.12397/173>
- Telef, B.B., Karaca, R. (2011). Ergenlerin öz-yeterliklerinin ve psikolojik semptomlarının incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 499-518. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/183040>
- Totan, T., İkiz, E., & Karaca, R. (2010). Duygusal öz-yeterlik ölçeğinin türkçeye uyarlanarak tek ve dört faktörlü yapısının psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 71-95. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/231686>
- Tracy, J. L., Shaver, P. R., Albino, A. W., & Cooper, M. L. (2003). Attachment styles and adolescent sexuality. *Adolescent romance and sexual behavior: Theory, research, and practical implications*, 137-159. Erişim adresi: https://adultattachment.faculty.ucdavis.edu/wp-content/uploads/sites/66/2015/09/Tracy_2003_Attachment-styles-and-adolescent-sexuality.pdf
- Tschannen-Moran, M., Hoy, A. W., & Hoy, W. K. (1998). Teacher efficacy: Its meaning and measure. *Review of Educational Research*, 68(2), 202-248. <https://doi.org/10.3102/00346543068002202>

- Türk, M. E. (2019). Ergenlerde sosyal medya kullanımının bağlanma stilleri, akran ilişkileri ve kişilik bozuklukları ile ilişkisinin incelenmesi. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 3(5), 97-112. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/bpd/issue/51787/673116>
- Türnüklü, A., & Şahin, İ. (2004). 13-14 yaş grubu öğrencilerin çatışma çözme stratejilerinin incelenmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 7(13), 45-61. Erişim adresi: <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/3875/>
- Vivona, J. M. (2000). Parental attachment styles of late adolescents: Qualities of attachment relationships and consequences for adjustment. *Journal of Counseling Psychology*, 47(3), 316-329. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-0167.47.3.316>
- Willemse, M. (2008). *Exporing the relationship between self-efficacy and aggression in a group of adolescents in the peri-urban town of worcester* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. University of Stellenbosch.
- Yılmaz Bingöl, T. (2018). Ergenlerin öz-yeterlik ve mükemmeliyetçi öz-sunum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 2 (4), 223-232. DOI: 10.31461/ybpd.457869.
- Yiğit, Y. (2020). *Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri ile öz-yeterlik arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Maltepe Üniversitesi.
- Zimmermann, P., & Becker-Stoll, F. (2002). Stability of attachment representations during adolescence: the influence of ego-identity status. *Journal Of adolescence*, 25 (1), 107-124. <https://doi.org/10.1006/jado.2001.0452>
- Zyberaj, J. (2022). Investigating the relationship between emotion regulation strategies and self-efficacy beliefs among adolescents: Implications for academic achievement. *Psychology in the Schools*, 59(8), 1556-1569. <https://doi.org/10.1002/pits.22701>

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

The initial contact between a child and their primary caregiver, typically the mother, significantly influences the child's later life (Hamarta, 2004). Interaction with parents during childhood impacts both social and psychological aspects of an individual's future (Yiğit, 2020). Bowlby introduced the attachment theory, explaining a child's behaviors towards the primary caregiver to maintain proximity and communication (Bowlby, 1982). Attachment is not limited to the mother and can extend to any primary caregiver (Ainsworth & Bell, 1970). Research shows that the bond with caregivers, who meet the child's basic needs, is crucial for healthy development (Crockenberg et al., 1993). These early bonds form cognitive patterns that affect behaviors and thoughts throughout life (Bowlby, 1958). The nature of interactions with caregivers determines attachment styles, influencing social and emotional skills (Crowell & Treboux, 1995).

Bowlby identified three attachment patterns: secure, anxious/ambivalent, and avoidant (Ainsworth et al., 1978; Rohner & Britner, 2002). Adolescence, a transition phase marked by significant social, physical, and cognitive changes, highlights the importance of early parental relationships (Damarlı, 2006). Secure attachment during adolescence helps manage problems effectively (Allen & Land, 1999), fostering better peer relationships (Hamarta, 2004). Various studies correlate attachment styles with self-efficacy, particularly during adolescence, influencing academic and social outcomes (Arslan, 2008; Demirtaş, 2019; Tavakolizadeh et al., 2015).

Self-efficacy, as defined by Bandura (1977), is the belief in one's ability to execute actions to control future situations. It comprises experiential and evaluative dimensions, impacting performance, life satisfaction, and self-concept (Caprara et al., 2006). Different types of self-efficacy, including academic, social, empathetic, and emotional, are crucial for adolescents who undergo significant emotional and physical changes (Türnüklü & Şahin, 2004). Studies highlight the positive effects of secure attachment on adolescents' life satisfaction, self-esteem, and social competence (Jiang et al., 2013; Huntsinger & Luecken, 2004; Boling et al., 2011).

2. METHOD

This study employs a correlational research model and descriptive survey methods from quantitative research techniques. Correlational studies examine relationships between variables without researcher intervention (Mertens, 2019). Descriptive research identifies the state of affairs as it exists (Karasar, 2012). This research investigates the relationship between high school students' attachment styles and self-efficacy, considering various demographic variables.

The study's population comprises 245 volunteer students from high schools under Hakkâri Provincial Directorate of National Education. The sample selection aimed to enhance data richness and credibility (Flick, 2014). Table 1 details the demographic information of the participants.

Data Collection Instruments and Process

Three-dimensional Attachment Styles Scale, Self-Efficacy Scale for Children, and a demographic information form were utilized for data collection. Necessary permissions were obtained from the developers of these scales. Data was collected both face-to-face and online via Google Forms.

Three-Dimensional Attachment Styles Scale: Developed by Erzen (2016) for individuals aged 12-25, with good reliability and validity scores. It includes avoidant, secure, and anxious/ambivalent subscales.

Self-Efficacy Scale for Children: Developed by Muris (2001, 2002) and adapted to Turkish by Telef and Karaca (2012), assessing academic, social, and emotional self-efficacy with high reliability and validity.

Demographic Information Form: Developed by the authors, including age, gender, class level, family income, type of residence, birth order, perceived academic success, and preferred living arrangements.

Data Analysis

The study examined the relationship between attachment styles and self-efficacy among high school students, considering demographic variables. Reliability analysis used Cronbach's Alpha coefficients, while normality was assessed via Skewness and Kurtosis values. T-tests and ANOVA tested differences among groups, with Duncan's test identifying specific group differences. Pearson correlation coefficients measured relationships between continuous variables. Statistical significance was set at 5%.

3. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

The study explored the relationship between attachment styles and self-efficacy among high school students, analyzing various demographic factors.

1. **Attachment Styles and Self-Efficacy Relationship:** Positive correlation between secure attachment and self-efficacy, and negative correlation between insecure attachment styles (anxious/ambivalent, avoidant) and self-efficacy. These findings align with previous studies indicating the significant impact of attachment on self-efficacy (Demirtaş, 2019; Tavakolizadeh et al., 2015).
2. **Gender Differences:** Females exhibited higher anxious/ambivalent attachment compared to males, with no significant gender differences in other attachment styles and self-efficacy. This may reflect societal gender roles (İmtiaz & Naqvi, 2012; Certel et al., 2015).
3. **Class Level Differences:** Ninth graders showed significantly lower anxious/ambivalent attachment than higher grades, with no significant differences in other variables. This may relate to the adjustment phase from middle school to high school (Soğancı, 2017; Çiftçi, 2010).
4. **Perceived Academic Success:** Higher perceived academic success correlated with higher secure attachment and self-efficacy, and lower insecure attachment styles. This supports the notion that academic achievement fosters a positive self-concept (Bowlby, 1982; Damarlı, 2006).
5. **Living Preferences:** Students preferring to live alone had higher avoidant and anxious/ambivalent attachment, while those preferring to live with family or friends exhibited higher secure attachment and self-efficacy. This reflects cultural and familial influences in Hakkari (Jiang et al., 2013; Ma & Huebner, 2008).
6. **Non-Significant Variables:** No significant differences in attachment styles and self-efficacy were found for age, family income, type of residence, and birth order. This suggests that these factors may not strongly influence the studied variables in this sample.

The study highlights the critical role of attachment styles in adolescents' self-efficacy, with secure attachment positively influencing self-efficacy and insecure attachment having negative effects. The findings emphasize the importance of parental and caregiver roles in fostering secure attachments to support adolescents' development. Future research should explore these relationships in diverse samples and contexts, utilizing mixed-method approaches to provide a comprehensive understanding. Educational and psychological interventions should focus on enhancing secure attachment and self-efficacy to promote adolescents' well-being.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZİNİ

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Hakkari Üniversitesi Bilimsel Araştırma Ve Yayın Etiği Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 22.03.2022

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 25458

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Yazar 1: % 40, Araştırmanın tasarlanması, veri analizi, yöntemin belirlenmesi

Yazar 2: % 35, Danışmanlık, raporlaştırma, mizanpaj, dergi iletişimi

Yazar 3: % 25, Literatür taraması, danışmanlık, izinlerin sağlanması

DESTEK ve TEŞEKKÜR BEYANI

Çalışmaya katılıp kıymetli desteklerini esirgemeyen lise öğrencilerinin gönüllü bir şekilde verilerin toplanması için sorulara içtenlikle cevap verdiklerinden dolayı hepsine teşekkür ederiz.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada çıkar çatışması bulunmamaktadır.